

СУВЕРЕН: АКТОР І СУБ'ЄКТ

¹Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

Людина-суверен, керуючись усвідомленням своєї неспроможності бути суб'єктом вирішення проблеми без допомоги інших, стає учасником домовленостей, які актуалізують з метою створити (сконструювати) суб'єкта, як силу здатну вирішувати складні комплексні міждисциплінарні проблеми.

Ключові слова: суб'єкт, актор, міждисциплінарні проблеми, суверен.

Keywords: subject, actor, interdisciplinary problems, sovereign.

У сучасних соціальних дослідженнях значного поширення набула думка, що «людина натовпу» афективно переживає почуття безпеки оскільки обмежується усвідомленням, що рішення приймає не особисто, відповідно, за наслідки не може бути повноти особистої відповідальності. Тобто має домінування таке розуміння буття людини у натовпі (шерензі, фаланзі...), яке полягає у визнанні, що людина здебільшого «чує» не себе, а інших. Однак, осмислення українського «майдану 2013-2014 рр.» виявляє таку соціальну якість громадян України, яка не може бути визначена поширеними в суспільстві традиційними іменами. Зокрема, брутальне побиття беркутівцями одного з київських майданів у 2013 р. висвітило наявність в Україні групи людей, здатних діяти особистісно, виключно у своїх інтересах, рефлексуючи себе через розуміння, що інші [поряд] мають такі самі цінності та інтереси: відстоюються інтереси «своєї хати» в умовах розуміння, що відстоюються інтереси «усіх хатин». У вказаному унікальному випадку спостерігається таке специфічне існування людини у натовпі, яке не можна визначити терміном «самозречення», «атом», «однорідна множина», «маси», «коліщатко механізму».

Поява, після кривавого розгону «малого майдану» 2013 р., поява «Великого майдану» 2014 р. виявляє дієву соціальну силу масового обурення наявним станом виконання існуючого суспільного договору сторонами. «Народ» зі свого боку здійснює виплату робітникам інституцій, а «наймані виконавці» свої обов'язки не виконують. Демонстрація існування в Україні групи людей, що позиціонує себе, на відміну від захисників влади (які відстоюють чужорідні власним інтереси), як здатних діяти у своїх інтересах та розуміти, що можна захистити інтереси «власної хати» лише за допомогою захисту інтересів «усіх хатин», не об'єднується в однорідну сумарну множину, а утворює складний космос соціальних зв'язків, здатний набувати якісно нових властивостей за допомогою поєднання різних людей як носіїв своєї інакшості, здатних не самозречуватися від неї, діяти у своїх унікальних інтересах. Означена властивість учасників «великого майдану» являє людину ще неможливу в ХХ ст., яку можна іменувати терміном «суверен». Тут мова йде про людину, що свідомо турбуються єдністю свого буття з незалежними від бажань, мрій, волевиявленнями умовами його відновлення.

Виокремлюючи домовленість [1] як основу створення складного комплексного єднання різних людей, наприклад, у групу міждисциплінарних дослідників, які дотримуються принципу

дисциплінарного суверенітету, виявляємо неможливість обмежитися в описі учасників складного комплексного єднання ні терміном актор, ні терміном суб'єкт. У групі міждисциплінарних дослідників єднання математика, хіміка, фізика, кібернетика, біолога, філософа, соціолога, психолога відбувається на основі усвідомлення того, що, наприклад, людина-фізик розуміє неможливість вирішити проблему за допомогою лише фізики (кожен із учасників: усвідомлює свою неможливість бути актором оскільки усвідомлює, що потрібне для вирішення проблеми йому невідоме). Також, кожен когнітологічно [2] усвідомлює свою неможливість бути суб'єктом вирішення проблеми без допомоги інших (носіїв знання про невідоме). У вказаному випадку кожний окремо, як учасник договору про співпрацю, є не суб'єкт чи актор, а суверен, який дотримуються принципу дисциплінарного суверенітету (втручається у справи іншого як носія знань інших наук). Людина-суверен, керуючись усвідомленням своєї неспроможності бути суб'єктом вирішення проблеми без допомоги інших, стає учасником домовленостей, які актуалізують з метою створити (сконструювати) суб'єкта, як силу здатну вирішувати складні комплексні міждисциплінарні проблеми. Також суверен розуміє неспроможність вирішувати такі проблеми людиною-агентом, оскільки всезнаючих не існує, а якщо існує, тоді як це було показано в «Банкеті» Платоном, йому знання і пізнання не потрібні. Об'єднуючись через усвідомлення себе незнаючими, суверени створюють колективного суб'єкта, наприклад для вирішення проблеми виходу людини у космос (відомий зразок успішного створення колективного суб'єкта вирішення складної міждисциплінарної проблеми), який зникає («смерть суб'єкта») після завершення програми дослідження.

Однак, вказана смерть суб'єкта стає приводом для можливого зацікавлення суверенами іншою проблемою з наступним початком народження нового суб'єкта.

Література

1. Габермас Ю. Постметафізичне мислення / Пер. З нім. В.Купліна. – К.: Дух і Літера, 2011. – 280 с.
2. Чуйко В. Нонкогнітивізм «методологічної ситуації» / В.Л. Чуйко // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Випуск 665-666. Філософія. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2013.–311 с.